

وهرزی زستان وخەمی پەروردە

(نەهەفتە نامە ی ناویئە ژ (49) ی 2006/12/19 بلاو بووئەتەو)

عومەر جەلال

Omargalal2004@yahoo.com

نەگەل ئەو ھەموو کێشانە ی کە سائانە یە خە ی پەروردە ی ئیئە ی گرتوو، ھەر نە نەبوونی کتییی خویندن تا دەگاتە کەمی بینای قوتابخانەکان و ساڵ نە دوا ی ساڵ پەییوئەندییەکی پێچەوانە درووست دەبیئە نە نیوان قوتابی و قوتابخانە تا ئیئە زۆر سرووشتیە، کلتوری پەروردە ی ئیئە راھاتوو نەگەل ئەو ھەموو کۆژان و نازارانە ی کە تووشی پەروردە ھاتوو، چ جایی ئەو ی سەرما ی زستان یەکیکی دی نەو فاکتەرە گرتگانە یە کە بووئەتە ھۆی سستی و لاوازی بواری پەروردە، تا ھەنووکە پەروردە یادی ئەو نەکردوئەتەو کە بە ھەر شیوازیکی بیئە کەمی پۆلە ساردوو سەرکانی قوتابخانە گەرمبکاتەو دەبیئە چ چاوەروان بکریئە نە مامۆستایەکی کە نە ساتی وانە ووتنەوئەدا دەست و پێیەکانی تەزین. نە کاتیکیدا قوتابیەکانی ئەوئەندە ی خەمی خۆ گەرم کردنەو ی بیئە نیو ھیندە نە خەمی تیگەیشتنی وانەکەدا نەبیئە، نە ماوەییەدا بە بەردەمی قوتابخانە یەکیدا تیئەریم بینیم کۆمە ئیک قوتابی ھەرزەکار پی دەچوو ساڵی یەکەمیان بیئە، چەند کتیب و پەراویکی کۆنەیان کۆکردبووئەو ناگریان تیئەرداوا تاکو کەمیگ بە دەست و رۆحی گەرمیەو بەچنە پۆلەکانی خویندەو، نایا پەروردە ناگای نەو قوتابیە نەگەتەنە یە کە بە چ شیوازیکی خویان گەرم دەکەنەو؟ نایا دەبیئە مامۆستاگان ھەمیشە نە چاوەروانی دا بن؟ نایا نەو قوتابیانە نە بەردەم ئەو دوکە ئە رەشەدا چاوەروانی چی ئی دەکریئە، کە بە ھەموو ئەندازە یەکی دەبیئە ھۆی لاوازی تەندرووستی نەو قوتابیانە، چ جایی ئەو ی کە زۆرینەیان نزیکی دەبوونەو نە ناگرەکەو پائیان دەنا بە یەکەو کە زۆر جار تورەبوون و تیئەچرژان نەناو قوتابیەکاندا درووست دەبوو، سەرما ی زستان ناساییە بە لام ویران بوونی پۆلەکانی خویندن و ئەرھقی سیستمی خویندن و تورەبوونەکانی مامۆستا ناگر بەدەستەکان ناتوانن قوتابیە تەزیوئەکان گەرم بکاتەو.

ھەموو یادەوری مندالی و سەردەمی قوتابخانەمان یاد ماوە بە چ شیواز و نازاریکی قوتابخانەمان تیئەر کرد، ئەگەر بەراوردی نەو سەردەمە بکەین دەبیئە زۆر نە ھەنووکە دۆخی پەروردە سانا تر بوو بوونی بینای قوتابخانە ی نوئ و کتییی سائانە ی نوئ بەسەر قوتابییدا دا بەش دەکرا تەنانەت زۆر سات نەو سەردەمە ناخۆشەدا پۆلەکان تا ئەندازە یەکی زۆر بەرئەنگاری سەرما و گەرمای وەرژەکان دەکرا، کەچی ھەنووکە زۆری قوتابیەکان خوازیارن زستان نەبیئە یان قوتابی واھییە نومیئە دەکات نەم وەرژەدا بە ھیچ جوریک باران نەباریئە نەبەدا نەتوانیئە نامادەگی وانەکانی بیئە، رەنگە ئەمە تەنیا بۆ قوتابیە ھەزارەکان بیئە تەنیا تە نە قەزاو ناحییەکان برینی چەندین کیلۆ مەتر بە پی ی بەناو قور و چلیاوا و لەقوتابی دەکات ھەست بە تارماییەکی گەورە بکات بەراپەر سیستمی پەروردە و وهرزی زستان،

بە پیوانە ی من گرتگە نەم ساڵەو پەروردە چەند نە ھەوئەندا بیئە بۆ گۆرینی سیستمی پەروردە نەوئەش نە ھەوئەبیئە بۆ نەو ی ریگا چارە یەکی دا بنریئە بۆ گەرمکردنەو ی پۆلەکانی خویندن، چونکە زۆر ساتی قوتابی نەسەر تەختە داریک گاریگەری نیگەتیئە دەبیئە نەروانگە ی تیگەیشتن و تەندرووستی نەو قوتابیە بۆ یەزە ی جار قوتابی نەھۆلیکی سەرما دا تووشی چەندین نەخۆشی بیئە بەھۆی سەرما ی پۆلەکان و نەو میزە نەسەری دادەنیئە، نازارەکە نەوئەدایە کاتیکی قوتابی دەچیتەو ماڵەو دووبارە ھەمان شیوازی قوتابخانە ی تووش دەبیئەو، رەنگە نەم زۆر نەستەم بیئە چارەسەری چونکە زۆرینە ی ماڵەکان تەنیا یەکی ژوریان ھەییە یان چەند ژوریکی و یەکی سۆپایەکی، قوتابی دووبارە بیئەش نایبیئە نە سەرما بۆئەو ی وانەکە ی فەرماش نەکات، نەمەش تەنیا قوتابیە ھەزارەکان دەگریئەو، کۆمە ئیکە ی ئیئە تەزیە نە قوتابی ھەزار و مامۆستای ھەزار و عەقلى ھەزار، چ جایی ئەو ی کە داھات و سامانی ئیئە کەس نازانیئە چەندیکی و دەچیتە گیرفانی چەند کەسیکی گەندەئەو، کە گەورەترین زیانی نەکۆمە ئیکە ی کوردی داو تەنانەت گەندە ی گەیشتووئە بوارەکانی پەروردەو بووئەتە ھۆی لاوازی سیستمی پەروردە.

باشترین چارەسەر بۆ پەروردە ئەو یە بینای نوئی قوتابخانە درووست بکات و یان قوتابخانە رووخا و ویرانەکان نۆژن بکاتەو تاهیی نەبیئە کەمیگ سەرما ی زستان نە رۆحی قوتابی و مامۆستا کەم بکاتەو، من دننیام کۆمە ئیکە ی ئیئە پاش پانزە ساڵ بەدەست کیشەو خەمی پەروردەو دەنا یئەبیئە و رۆژ نە دوا ی رۆژ کیشەکانی گەورەتر دەبن، کەچی پەروردە تا ئەندازە یەکی زۆر کەم تەنیا یەکی گۆرانکاری نە سیستمی پەروردە بکات، ئیئە نازانم خۆ جەنگی ناوخۆ و دەسلاتی بەعسیزم نەمان و خاوەن یەکی ئیدارەو بوو جە ی باش نەبەردەست حکومەت دا یە، نایا کە ی وەرژەتی پەروردە بیر نەو دەکاتەو کە پیوستمان بەو یە قوتابی ئیئە چاوەروانی ئایندە ی باشیان لیئەکریئە بۆ نەو ی وولات بەرەو قەشەنگی بروات و پڕۆسەو سیستمی پەروردە نە تەنگەژە ی کیشەکانی قوتاریئە.